

(१) पृष्ठभूमि :

नेपाल बिद्युत प्राधिकरण द्वारा श्री कार्यकारी निर्देशकको अन्तर्गत रहने गरी बिद्युत चुहावट नियन्त्रण कार्यको लागि बिद्युत चुहावट नियन्त्रण महाशाखा को स्थापना गरिएको थियो। उक्त महाशाखाको संयोजनमा बिभिन्न बितरण केन्द्रहरु अन्तर्गत जडान भएका ठुला तथा मझौला ग्राहक हरूको मिटरहरुको निरिक्षण तथा जाँच गर्न ५ सदस्यीय निरिक्षण दल तयार गरिएको थियो।

(२) कार्यस्थल तथा अबधि :

निरिक्षण दलले मिति २०६८ भाद्र २८ गते देखी असोज ६ गते सम्म धादिङ, गोर्खा, कावासोती, भरतपुर, टाँडी, सिमरा र बिरगञ्ज बितरण केन्द्र गरी जम्मा ७ वटा बितरण केन्द्र अन्तर्गतका केही ठुला तथा मझौला ग्राहकहरु कहाँ जडान भएको मिटरहरुको निरिक्षण तथा जाँच गरेको थियो।

(३) अध्ययन तथा बिप्लेषण :

निरिक्षण गरिएका मिटर तथा ग्राहकहरुकोमा देखिएका मुख्य कैफियतहरु निम्नानुसार छन् ।

(क) Current Transformer (CT) उल्टो जडान भएको।

यस्तो अबस्थामा एउटा सिटी उल्टो जडान भएमा दुई तिहाई युनिट तथा डिमाण्डको अंक कम हुनजान्छ।

उदाहरणको लागी ठिक कनेक्सनमा १ युनीट +१ युनिट+१ युनिट= ३ युनिट हुन्छ तर एउटा सिटी उल्टो भएमा १ युनीट+१ युनिट - १ युनिट = १ युनिट हुन जान्छ ।

(ख) Potential Transformer (PT) छुटेको ।

यस्तो अबस्थामा एउटा पिटी छुटेमा एक तिहाई युनिट तथा डिमाण्डको अंक कम हुनजान्छ।

उदाहरणको लागी ठिक कनेक्सनमा १ युनीट +१ युनिट+१ युनिट= ३ हुन्छ तर एउटा पिटी छुटेमा १ युनीट +१ युनिट + ० युनिट= २ युनिट हुन जान्छ ।

(ग) गुणन कारक अंक छुटेको ।

उदाहरणको लागी २ ले गुणन गर्नुपर्नेमा सो १ ले गुणन गरिएको । यसरी गुणन अंक कम हुँदा बिलिड पनी कम हुनजान्छ ।

(घ) मिटरमा प्रोग्रामिड गरेको सिटी रेसियो तथा जडान भएको मिटरिड युनिटको सिटी रेसियो फरक (भिन्न) भएको पाईयो।

त्रिवेणी स्पेनिड मिल्सको मिटरमा प्रोग्राम भएको CT Ratio 70/5 = 14 रहेको तर निज को ६६ केभी सबस्टेसनमा जडान रहेको CT हरू को Ratio 75-150 / 5-5-5 केरमेट गरी 70-150 / 5-5-5 बनाईएको पाईयो ।

(ङ) कम क्षमता को स्विकृत लोड भएता पनि ने.बि.प्रा.को स्विकृती नलिई बढी लोड चलाएको पाईएकाले आवश्यक कारबाही गरेको ।

(च) निरिक्षणको क्रममा केही बितरण केन्द्रमा टर्मिनल सिल नलगाएको, सिल लगाए पनी सिलप्लायर को सट्टामा वायर कटरले थिचेको, कतिपय स्थानमा मिटर बाकस खुल्ला रहेको पाईएकोले आवश्यक कारबाही गरेको ।

(४) निरिक्षणबाट प्राप्त भएको उपलब्धि तथा परीणाम हरु :

निरिक्षण अबधीमा विभिन्न बितरण केन्द्रहरूका ८१ वटा ठुला तथा मझौला ग्राहक कहाँ जडान भएको मिटरहरू निरिक्षण गरिएको थियो। जाँच गरिएका मिटर तथा उद्योगमा देखिएका कैफियतहरूको सँख्यात्मक बिबरण निम्नानुसार रहेको छ ।

(क) सिटी उल्टो भएका मिटर हरु ४ वटा (सबै सुधार गरिएको छ र थप बिलिङको लागि सम्बन्धित बितरण केन्द्र बाट प्रक्रिया अगाडी बढाईएको छ)

(केपी सिमेन्ट, निरापस प्लाष्टीक उद्योग, सफारी एडभेञ्चर लज, श्री सिमरन क्रसर उद्योग)

(ख) पिटी छुटेका(पिटी आउट) मिटरहरू ४ वटा (सुधार गरी थप बिलिङको लागि सम्बन्धित बितरण केन्द्र बाट प्रक्रिया अगाडी बढाईएको छ)

(ग) गुणनकारक छुटभएको मिटरहरू ७ वटा(थप बिलिङको लागि सम्बन्धित बितरण केन्द्र बाट प्रक्रिया अगाडी बढाईएको छ)

(घ) एक फेज सिटी छुटेको(सिटी आउट) भएका मिटरहरू २ वटा (सुधार गरी थप बिलिङको लागि सम्बन्धित बितरण केन्द्र बाट प्रक्रिया अगाडी बढाईने छ)

(ङ) निरिक्षण गरिएका मध्ये ४ वटा बिद्युत दुरुपयोग गरिरहेका ग्राहकलाई (कोशी ग्यास उध्योग, घिमिरे फर्निचर, निरापस प्लाष्टीक र पपुलर राईस मिल) ने.बि.प्रा. बिद्युत बितरण बिनियमाबली अनुसार कारबाही प्रक्रिया अगाडी बढाईएको छ ।

निरिक्षण दलले Download गरेको Data को आधारमा बिश्लेषण गर्दा यकिन गर्न सकिने छुट भएको १,५१,१९,३१५.९७ युनिट अक्षरमा (एक करोड एकाउन्न लाख उन्नाईस हजार तिनसय पन्द्र दसमलब नौ सात युनिट) बाट रु ६,९६,९७,२९६.६० (अक्षरमा रु. छ करोड छयान्नब्बे लाख सन्तान्नब्बेहजार दुईसय छयान्नब्बे र पैसा साठ्ठी) प्राप्त हुने देखिन्छ। यस रकममा नियमानुसार डिमाण्ड छुट बापतको रकम समेत जोड्नु पर्ने हुन्छ । सो का लागि सम्बन्धीत बितरण केन्द्रहरूलाई तथ्याँक यकिन गरी बिलिङ गर्न निर्देशन दिइएको छ ।